

УДК 82.09

DOI 10.12958/2227-2844-2024-2(361)-148-156

Годунок Зоряна Валентинівна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики та PR-менеджменту
Національного університету «Острозька академія»,
м. Острог, Україна.

zoriana.hodunok@oa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-8300-432X>

ЯК ПОМІЧНИК СТАЄ ГЕРОЄМ, І ЯК ЦЕ ВПЛИВАЄ НА ТЕКСТ: ФЕНТЕЗІЙНА ТРИЛОГІЯ Р. ГОББ «АСАСИН»

Актуальність дослідження. Трилогія «Асасин» про Фітца Чівелрі, бастарда короля-в очікуванні Чівелрі й Каталізатора, – поки єдина з фентезійних серій американської письменниці Робін Гобб, перекладених українською мовою, уже має в Україні перевидання, її ж оцінка на Goodreads – 4,18 («Учень убивці»), 4,26 («Королівський убивця»), 4,33 («Мандри убивці»), що є доволі високим показником щодо фентезійного тексту. Це показово. Фентезі, як будь-який інший жанр масової популярної літератури, висуває низку вимог до персонажів, сюжету, типового способу сторітелінгу (мономіфу), художньої концепції загалом, виконання яких аудиторія очікує. Трилогія Р. Гобб відрізняється, насамперед, через специфіку образів головних персонажів. Так, Фітц Чівелрі – це не герой, а каталізатор, не правитель, а його провісник. Р. Гобб, по суті, головним персонажем зробила другорядного, помічника/друга, який в інших фентезі допомагає головному персонажеві досягти ключової мети, як, наприклад, Сем допомагає Фродо знищити перстень («Володар перстнів», Дж.Р.Р. Толкіна), а Герміона Грейнджер і Рон Візлі – Гаррі Поттеру перемогти Волдеморта та армію його поплічників («Гаррі Поттер», Дж.К. Ролінг). При цьому Р. Гобб зберігає інші типові структурні елементи жанру й утримує інтерес аудиторії.

В українському літературознавстві фентезійну трилогію Р. Гобб «Асасин» практично не аналізовано. Можемо знайти лінгвістичні праці, присвячені цьому фентезі, наприклад статті П. Ткача (Ткач, 2021; Ткач, 2022), які стосуються проблем перекладу українською мовою англomовного тексту. Водночас за кордоном ця серія, а також її продовження The Rain Wild Chronicles мають низку досліджень, які стосуються, зокрема, етичних питань, наприклад усвідомлення цінності Іншого (Deszcz-Tryhubczak, 2007; Lundgren, 2019; Siobhan, 2013; Melville, 2018), а також політичних та соціальних питань, зокрема влади (Deszcz-Tryhubczak, 2007), що є одним із ключових мотивів фентезі.

Варто наголосити, що в Україні основний масив текстів, присвячених трилогії, усе ж є публіцистичним, як-от огляди, рецензії, блоги і влоги (Гнипа; Anna Book Diary; Klius; а також: Maj), що засвідчує загальну тенденцію: фентезі як вид *масової* літератури/культури не є частим об'єктом наукового дослідження в літературознавстві, і це попри те, що входить у трійку лідерів за запитом читачів (Жданова). Дослідження Українського інституту книги (Юзва, Шуренкова, 2023) подає й низку авторів, які найчастіше згадують українці як відомих їм/читаних ними. Серед цих авторів так само є кілька фентезистів. Крайньою прочитаною книгою аж 14% опитаних українців (друга позиція в опитуванні після сучасних романів) називають саме фентезійні/фантастичні тексти.

Отже, наша наукова стаття є актуальною, з одного боку, завдяки новизні об'єкта дослідження в українському літературознавстві, а з іншого – у зв'язку з дослідженням структури персонажа (Фітца Чівелрі), оскільки дає вказівку, як відхилення від типових структур творять унікальні образи, водночас залишаючись у парадигмі вибраного жанру.

Мета статті – визначити структурні відхилення у конструюванні образів головних персонажів і те, як ці відхилення впливають на художню концепцію фентезійного тексту. Для досягнення мети необхідно визначити типові вимоги до образу центрального чоловічого фентезійного персонажа, оскільки «кожен художній текст потрібно розглядати як цілісність, але нема художнього тексту, який був би відокремленою цілісністю» (Фрай, 2009, с. 251).

Методологічну базу дослідження становить низка загальнонаукових методів, із яких варто виокремити *функціональний* (для визначення взаємозв'язків між елементами цілого й цілим: між центральним фентезійним персонажем як типом і тими характеристиками, які його формують; між художньою концепцією фентезійного тексту і центральним персонажем, який її реалізує; для визначення того, як ці елементи й ціле взаємодіють, виконуючи свої програмові функції) та *спостереження* над фентезійними текстами (лягло в основу *створення моделі* центрального фентезійного персонажа. Для цього було залучено низку текстів фентезі західної традиції різних видів).

У дослідженні було застосовано спеціально-науковий метод – *компаративний*. За Е. Касперським, компаративний метод може бути належно застосований за умови дотримання кількох правил: по-перше, слід знайти «опертя в природі речей» (Касперський, 2008, с. 522); по-друге, «треба чітко і виразно [...] окреслювати спільну площину, на якій відбувається зіставлення літературних явищ» (Касперський, 2008, с. 523); по-третє, «порівнюється одне явище з другим тільки під кутом зору вибраних властивостей» (Касперський, 2008, с. 523). Уявлення про фентезі як жанр масової популярної культури, себто модель, яка функціонує у межах певної культури (західна традиція фентезі: американська та європейських країн, зокрема й України) і «породжує відповідні способи читання» (Будний, Ільницький, 2008, с. 207), або «код, себто історично творену конвенцію [...], що вказує на усталений, повторюваний, а тому розпізнаваний тип комунікативної ситуації, у якій автор спілкується з читачем, використовуючи спільну, колективно вироблену мову» (Будний, Ільницький, 2008, с. 207), та про фентезійного персонажа як певну універсальну модель становить основу методологічної бази нашого дослідження.

По-четверте, згідно з концепцією Е. Касперського, компаративний аналіз передбачає визначення цілі (Касперський, 2008, с. 523), у межах нашого дослідження такою ціллю є визначення структурних і функційних подібностей і відмінностей персонажа трилогії Р. Гобб «Асасин» та типового центрального чоловічого персонажа фентезійного тексту. Тож ми діємо в межах зіставлення жанрового генотипу і жанрового фенотипу (Будний, Ільницький, 2008, с. 204).

Виклад основного матеріалу. Відповідно до концепції мономіфу (Кемпбелл, 2021), фентезійний персонаж повинен перемогти (наприклад, Зло) і знайти (наприклад, себе). Така подвійна мета передбачає низку кроків-завдань, які він має виконати впродовж оповіді (Booker, 2004). Саме цей шлях становить основу фентезійної оповіді, і щоб герой міг його здолати й досягнути поставленої мети, він повинен володіти певними характеристиками.

I. Типовий фентезійний персонаж (ми говоримо винятково про чоловічих персонажів, оскільки жіночі персонажі мають іншу структуру й, відповідно, виконують інші функції) *повинен мати драматичний бекграунд*.

Драматичний бекграунд, безумовно, виконує важливі функції. Так, він забезпечує співпереживання аудиторії персонажеві. Окрім того, він демонструє силу духу й волю персонажа, який, переживши такі лихі часи і негаразди, здатен стати на прю зі Злом.

Часто драматичний бек пов'язаний саме з родиною центрального персонажа, яка не сприймає його належно або відсутня в його житті з певних причин. Це стає додатковим чинником

для нього рушити в путь (Кемпбелл, 2021; Booker, 2004) і водночас мотивує до пошуку себе, оскільки відсутність родини, у якій можна вкоренитися, що є чинником ідентифікації індивіда, спричиняє пошуки тих, хто стане йому близьким духом, друзями, власне родиною, вільно вибраною індивідом.

Фітц Чівелрі має драматичний бек: він є незаконнонародженим сином короля-в-очікуванні Чівелрі, який жодного разу не бачив батька, не пам'ятав матері і був вихований як слуга, навіть гірше, його з дитинства ростили як убивцю для короля, його діда.

Не маючи жодної по-справжньому близької людини та ще й маючи зневажуваний дар віту, він замикається в собі.

Не маючи навіть імені, він прив'язує своє життя і свою волю до того, хто цим іменем його наділив, – до свого дядька Веріті.

II. Типовий фентезійний персонаж є обраним для... Саме тому володіє певними унікальними характеристиками/надздібностями.

+/- Фітц не є типово обраний перемогти Зло.

Безумовно, Фітц особливий. Він володіє вітом (надздібність зв'язку з тваринами). Проте ця здібність є тим, що змушує цуратися його навіть найближчих людей, потім і тим, через що його вбивають. Водночас він володіє скілом (надздібність зв'язку з людьми, уміння їх контролювати). Саме скілом володіють Провісники – правлячий рід, до якого належить і Фітц. Це суттєво вирізняє його з-поміж інших персонажів. Але чи обраний він для того, щоб перемогти Зло? Чи єдиний, хто може покласти край набігам червоних кораблів? Ні.

Він не той, хто має перемогти Зло, як це робить, наприклад, Гаррі Поттер («Гаррі Поттер», Дж.К. Ролінг) чи Рингіл Ескіат (A Land Fit for Heroes, Р. Морган). Він Каталізатор, що має *посприяти* перемозі добра над злом. І це різні функції персонажів.

Фітц просто робить те, що має робити. Він позбавлений волі вибирати, але не обраністю (перемогти Зло), як типовий персонаж фентезі, а вірністю (своєму королеві Веріті. Якого вибрав сам, і, здається, то було одне з небагатьох вільних рішень). Ця вірність хвороблива, вихована в дитинстві. Воля Фітца настільки не здатна їй опиратися, що навіть кохана жінка й дитина «чекають», поки чоловік виконає волю свого короля.

III. Головний герой повинен пожертвувати своїм життям, щоб перемогти Зло.

+/- Фітц Чівелрі не помирає, хоча його ховають. Його смерть стає рятунком від ворога, а не перемогою над ним, тим паче не перемогою над Злом; хитрістю задля виживання, а не звільненням від зобов'язання обраності. Це, по суті, шахрайський хід від шахраїв, а не героїчний учинок порятунку іншого/дія самопожертви.

Фітц, звісно, ладен жертвувати собою заради близьких йому людей (і вовка, із яким пов'язався) і, безумовно, хоче перемогти червоні кораблі. Однак не менш важливою є, наприклад, його особисте прагнення помсти дядькові й королеві-самозванцю Регалу (ще один учинок Фітца винятково для себе).

IV. Головний чоловічий персонаж здебільшого реалізується як персонаж-воїн або як персонаж-гравець.

Так, воїн є типовим персонажем для численних епічних фентезійних текстів, яким є й «Асасин» Р. Гобб, так само він може реалізуватися в ромфанті («Двір шипів і троянд», С.Дж. Маас; «Кров і попіл», Дж. Арментраут). Він вправно володіє зброєю, відточив свою майстерність у численних битвах/війнах. Він навіть не обов'язково повинен володіти іншими надприродними здібностями. Наприклад, Геральт із Ривії («Відьмак», А. Сапковський) володіє певним знанням магії, посилює свої бойові навички магічними маніпуляціями, але Логан Дев'ятипалий («Перший закон», Дж. Аберкромбі) є просто людиною з неймовірним бойовим досвідом. Так, він впадає у шал і змінює стан свідомості, однак це не виняткова й не магічна загалом здатність.

Персонаж-гравець рідше реалізується як головний; частіше є одним із головних (Каз Бреккер є центральним персонажем young-adult-дилогії Л. Бардуга «Кеттердам»; Тиріон Ланістер – один із центральних персонажів епічної серії темного фентезі Дж.Р.Р. Мартіна «Пісня льоду й полум'я»). Це персонаж, який із певних причин позбавлений фізичних можливостей бути воїном. Однак це не єдиний шлях перемогти Зло. Можна скористатися стратегією мислення.

+/- Фітц, зрозуміло, є воїном, на чому наголошує й, наприклад, Дж.Б. Еліотт (Elliott, 2006). Науковець визначає типові характеристики воїна, як-от він «володіє значною бойовою майстерністю, яка спрямована на досягнення «вищих» цілей, ніж він сам» (Elliott, 2006). Фітц очолює корабель. Власне, його навчено на асасина. Проте навички володіння зброєю в нього загалом посередні. Його родзинка – то отруйні зілля. Його звияга – то шал битви й допомога вовка Нічноокого.

Гравцем Фітц Чівелрі не є. Персонаж-гравець є стратегом. Учинки Фітца скоріше інтуїтивні, емоційні, сьогомоментні. Значною мірою це пов'язано з тим, чим його ростили: убивцею, інструментом, тим, хто не має власних цілей чи амбіцій, а діє лиш у служінні своєму королеві.

V. Головний герой є захисником.

+/- Фітц, безумовно, захищає, однак частіше йдеться про акт його служіння своєму королеві (вірність васала).

Ситуації, коли функція захисника реалізується поза служінням, трапляються в сюжеті доволі часто, проте в них: 1) Фітц часто дбає про свою безпеку чи безпеку вовка, із ним пов'язаного (наприклад, коли рятувався з родиною менестрелів від перекованих («Мандри убивці», 2021)); 2) входить у шал бійки й діє на адреналіні (рятує дитину від перекованих («Вбивця короля», 2020)). Тобто, не маючи певних надлюдських чи просто унікальних можливостей, він не діє безстрашно: він боїться за своє життя, не хоче помирати, рятує сам себе, що є цілком нормальним. Проте парадигматично не є тим, чого очікують від типового фентезійного персонажа. Наприклад, Фейра й Різанд готові зазнати катувань заради власного народу (серія «Двір шипів і троянд» С.Дж. Маас). Фітц Чівелрі вірний народові, та не тому що це його, Провісника, народ, а тому що він є його частиною; його бажання захистити королівство від червоних кораблів є реакцією кожного окремого свідомого громадянина, на чий дім нападають.

VI. Фентезійний герой прагне влади або отримує її в боротьбі зі Злом.

Так, Джуд («Народ повітря», Г. Блек), Каз Бреккер («Кеттердам», Л. Бардуга) і Джон – Натаніель («Бартімеус», Дж. Страуд) осмислюють владу як найвищу цінність; Данерис Таргарієн («Пісня льоду й полум'я», Дж.Р.Р. Мартін) прагне влади за правом роду; а ковен чарівниць («Відьмак», А. Сапковський) бажає створити справедливий світ на чолі з магією.

Із мотивом влади часто пов'язаний мотив роду. Джон Сноу («Пісня льоду й полум'я», Дж.Р.Р. Мартін) насправді є Таргарієном, а не бастардом Старків. Людина Джуд («Народ повітря», Г. Блек) як правителька фейрі легітимована тим, що стала дружиною короля фейрі. А Гаррі Поттер («Гаррі Поттер», Дж.К. Ролінг), чия мати є маглонородженою, – тим, що рід його батька сягає Певерелів, чи не найдревнішого чарівницького роду.

- Фітц Чівелрі – бастард правлячого роду. Він знає це від самого початку («Учень убивці», 2018). І це не є його привілеєм. Навпаки, це суттєво ускладнює його життя, як-от він постає перед загрозою, що його дочку заберуть і посадять на трон, визнаючи дочкою Веріті, відчувши її від справжніх батьків («Мандри убивці»).

Спроба посадити Фітца на трон завершується кривавою поразкою – і це симптоматично: він не той, хто має право на владу. Він повинен привести до влади законного короля.

Та зрештою Фітц і не має владних амбіцій, на що впливає його вірність у служінні.

Р. Гобб у трилогії «Асасин» пропонує концепцію влади як служіння, однак вона не пов'язана з Фітцом. Її носіями є Веріті та його дружина Кеттрікен. Жертовні – так вони нарікають себе,

акцентуючи свою готовність віддавати все за благо свого народу. Однак влада так не працює, і показовим у цьому ключі є саме образ Веріті.

Він не мав бути королем, другого сина Провісників ростили як воїна й *помічника/друга/порадника* короля-в-очікуванні Чівелрі.

Ставши до влади, Веріті не виконує функцій, які очікують від короля: не посідає трон, не бере участь у святкуваннях і битвах безпосередньо. Він служив своєму народові скілом, непомітно, зі своєї вежі, а король не повинен бути непомітним, бо тоді його влада слабне, зникає. Король є видимою фігурою. Веріті ним не був.

Безумовно, Веріті захищає свій народ від червоних кораблів, тож виконує функцію захисту, навіть переставши, по суті, бути його частиною. Та він із певних причин опинився у тотожній із Фітцом ситуації, яка зв'язує його волю й не дає збутися.

Цікавим у цьому ключі є образ Геральта з Ривії («Відьмак», А. Сапковський). Тривалий час він осмислює себе не більше як машину для знищення монстрів, спеціально створений інструмент чи функцію. Саме цій меті – убивати чудовиськ – цілком підпорядковане його життя. Пізніше він знаходить іншу мету – захистити названу дочку Цірі. Прикметно, що його служіння чи то одній, чи то іншій меті позбавляє його прагнення влади.

VII. Центральному персонажеві щастить.

Мотив удачі вкрай варіативний і повторюваний у фентезійних текстах. Так, вона може реалізуватися через допомогу сторонньої людини чи прихильного божества чи навіть цілісним образом Фортуни (як, скажімо, у романі «Різдвяна свинка», Дж.К. Ролінг). Ситуації, у які потрапляють персонажі у фентезійному тексті, украй небезпечні, а можливостей самотійно вийти з них переможцем може не бути. Водночас це спосіб забезпечити емоційне розпруження читача після вкрай небезпечної для нашого героя ситуації. Ще однією не менш важливою функцією удачі є те, що, вчасно подана, вона може мотивувати персонажа до подальшого додання шляху.

- Фітцові не щастить, принаймні настільки, наскільки удачею можуть похвалитися інші персонажі фентезі (наприклад, Рингіл Ескіат (A Land Fit for Heroes, Р. Морган), рятований кілька разів *богинєю смерті*, або Каз Бреккер і його Покидьки («Кеттердам», Л. Бардуга), які неодноразово виходили сухими з води в ситуаціях, коли плани Каза не спрацьовували). Фітц Чівелрі мусить усьому тяжко вчитися, докладати купу зусиль, а в найбільш небезпечних ситуаціях його завжди викривають, перехитрують, знаходять і перемагають вороги, як-от його піймали й посадили за ґрати люди Регала після вбивства короля Шрюда («Королівський убивця») або коли він проникнув у палац, щоб убити самого Регала («Мандри убивці»).

Отже, зміна морфології та функцій, виконуваних персонажем Фітцом Чівелрі (і персонажем Веріті теж) у фентезійному тексті, у трилогії Р. Гобб «Асасин» доволі суттєва і пов'язана саме з тим, що центральним персонажем в оповіді є не герой, який володіє низкою визначених характеристик, а його помічник/друг, відповідно до структури мономіфу. Однак поміщений у ситуацію, коли повинен стати героєм, він частково перебирає такі функції.

Зміна природи центрального персонажа призводить, своєю чергою, до певних змін: 1) у способі реалізації оповіді: так, перед нами своєрідний щоденник Фітца Чівелрі, який оповідає не так про шлях боротьби зі Злом, червоними кораблями (головно цій боротьбі присвячена друга частина трилогії «Убивця короля»), як про шлях персонажа до свободи, виходу зі соціальної ролі, у якій народився й цілком сформувався, по суті, поза межі самого себе. Оповідь стає шляхом формування нової ідентичності Фітца Чівелрі (а заодно й Веріті); 2) у структурі мотивів, які забезпечуються оповіддю: так, одним із визначальних мотивів фентезійного тексту є боротьба за владу, проте в трилогії Р. Гобб «Асасин» мотив боротьби за власну свободу цілком заступає мотив боротьби за владу. Мотив роду, тісно пов'язаний із мотивом влади, теж не спрацьовує належно. Так, Фітц Провісник Чівелрі знає від самого початку, що він бастард роду Провісників, це знання не є в сюжеті способом легітимувати його посягання на владу. Мотив

служіння, не поширений у текстах фентезі, впливає на те, що Фітц, належний до правлячого роду, не має амбіції правити; 3) у способі осмислення героя у його взаємозв'язках з іншими: так, не бажаючи панувати, маючи єдину потребу – жити власне життя, Фітц Чівелрі осмислює інших як певну цінність, рівнозначну йому, людині, навіть коли цим іншим постає тварина (вовк Нічноокий, пов'язаний із Фітцом) чи істота іншої раси (білий провидець Блазень).

Так само зауважуємо, що попри іманентну характеристику служіння Фітц відчуває себе в праві кинути виклик законному представникові роду провісників Регалові. Однак тут слід указати, що є кілька чинників, які це вможливають: насамперед, ідеться про те, що Регал посів трон, належний за правом Веріті, тож Фітц через служіння зобов'язаний подбати про покарання зрадника, а незаконність і навіть злочинність дій Регала «опускає» його до незаконнонародженого Фітца. Окрім того, взаємостосунки з Регалом чи не найінтенсивніші з-поміж усіх, які має Фітц зі своєю ріднею, принаймні вони емоційно навантажені навіть більше, ніж стосунки з Веріті. Страх за власне життя, життя коханої дівчини – дружини Моллі й дочки Неттл, ненависть і бажання вижити – це те, що викликає Регал у Фітца впродовж усієї оповіді.

Отже, трилогія фентезійних романів «Асасин» Р. Гобб є виразним зразком того, що жанри – це «постійні коливання між єдністю, якої прагнуть наш дискурс та наша людська свідомість, та незліченними історико-просторовими диференціаціями» (Гільєн, 2009, с. 300). Головного персонажа можна осмислювати як певну модель, яка є центральним елементом художньої концепції. У такому разі будь-яка зміна в структурі чи функціях персонажа спричиняє зміни структури мотивів, способу оповіді, загалом художньої концепції.

Список використаної літератури

1. Ткач П. Б. Стратегії перекладу поетонімів фентезійного циклу Робін Хобб «Світ Ендерлінгів». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2021. № 52. Т. 2. С. 182–185. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-2.43>
2. Ткач П. Б. Структурно-граматичні способи творення поетонімів фентезійного циклу Робін Гобб «Світ Ендерлінгів». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2022. Том 33 (72), №4, Ч. 1. С. 174–178. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.4.1/33>
3. Deszcz-Tryhubczak J. '...Sacrifice. To whatever was to the good of my land and my people': The Utopian Political and Social Perspective in Robin Hobb's Fantasy Trilogies. *To See the Wizard: Politics and Literature of Childhood*. Ed. L. Ousley. Newcastle: Cambridge Scholars P, 2007. P. 315–336.
4. Lundgren T. The Magic of Empathy Narrative Empathy and Ethics in Robin Hobb's Assassin's Apprentice. Dalarna University, 2019. 25 p. URL: <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:1411641/FULLTEXT01.pdf>
5. Siobhan C. Honor-bound: Self and Other in the Honor Culture of Robin Hobb's Soldier Son Series. *Journal of the Fantastic in the Arts*. 2013. Vol. 18(3). P. 308–318.
6. Melville P. Queerness and Homophobia in Robin Hobbs Farseer Trilogies. *Extrapolation*. 2018. № 59(3). P. 281–303. DOI: <https://doi.org/10.3828/extr.2018.17>
7. Гнипа В. Робін Гобб та її світ Ендерлінгів. *Читай. Онлайн-журнал про книги та літературу*. URL: <https://chytay-ua.com/blog.php?id=1053>
8. Anna Book Diary. Робін Гобб. Цикл із 16 книг! Із чого почати. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZbCw3NCAcW0>
9. Klius Marichka. Учень убивці. Про сюжет і враження від книги. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AWvKOj6X1oA>
10. Maj K. M. Kredo Asasyna. URL: https://www.academia.edu/10521879/Credo_Asasyna_rec_Robin_Hobb_Uczeń_skrytobójcy
11. Жданова Я. Українці стали більше читати, проте друковані книжки купують рідше: опитування. URL: <https://happymonday.ua/ukrayintsi-staly-bilshe-chytaty-opytuvannya>

12. Юзва Л., Шуренкова А. Аналітичний звіт за результатами всеукраїнського соціологічного дослідження в межах проєкту «Підтримка промоції читання в Україні». 2023. URL: https://drive.google.com/drive/folders/11dCLVlo5Evmc__9n_QI9ZBF99So1S7zz
13. Фрай Н. Література як контекст: «Лісідас» Мільтона. *Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи: антологія* / за заг. ред. Д. Наливайка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. С. 242–255.
14. Касперський Е. Теорія компаративістики. *Література. Теорія. Методологія*. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. С. 518–540.
15. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 430 с.
16. Кемпбелл Дж. Тисячолікий герой. Львів : Terra Incognita, 2021. 416 с.
17. Booker C. The Seven Basic Plots. Why we tell stories. London – New York: Continuum, 2004. 736 p.
18. Elliott G. B. Shades of Steel-Gray: The Nuanced Warrior-Hero in the Farseer Trilogy. *Studies in Fantasy Literature*. 2006. Vol. 4. P. 70–78. URL: <https://elliotttrwi.com/2020/04/08/re-presentation-shades-of-steel-gray/>
19. Гобб Р. Мандри убивці. *Assassin* / пер. з англ. Н. Михайловської. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2021. 928 с.
20. Гобб Р. Королівський убивця. *Assassin* / пер. з англ. Н. Михайловської. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. 688 с.
21. Гобб Р. Учень убивці. *Assassin* / пер. з англ. Ю. Єфремова. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 416 с.
22. Гільєн К. Систематизації. *Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи: антологія* / за заг. ред. Д. Наливайка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. С. 289–306.

References

1. Tkach, P. B. (2021). Stratehii perekladu poetonimiv fenteziinoho tsykladu Robin Khobb «Svit Enderlinhiv» [Translation strategies of poetonims of the fantasy series of Robin Hobb «The world of Enderlings»]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia «Filolohiia» – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series «Philology»*, 52(2), 182–185. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-2.43> [in Ukrainian].
2. Tkach, P. B. (2022). Strukturno-hramatychni sposoby tvorennia poetonimiv fenteziinoho tsykladu Robin Khobb «Svit Enderlinhiv» [Structural and Grammatical methods of creation of poetonims of the fantasy series of Robin Hobb «The world of Enderlings»]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia «Filolohiia. Zhurnalistyka» – Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi. Series «Philology. Journalism»*, 33 (72), 4, 1, 174–178. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.4.1/33> [in Ukrainian].
3. Deszcz-Tryhubczak, J. (2007). ‘...Sacrifice. To whatever was to the good of my land and my people’: The Utopian Political and Social Perspective in Robin Hobb’s Fantasy Trilogies. To See the Wizard: Politics and Literature of Childhood / Ed. L. Ousley. Newcastle: Cambridge Scholars. P. 315–336.
4. Lundgren, T. (2019). The Magic of Empathy Narrative Empathy and Ethics in Robin Hobb’s *Assassin’s Apprentice*. Dalarna University. Retrieved from <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:1411641/FULLTEXT01.pdf>
5. Siobhan, C. (2013). Honor-bound: Self and Other in the Honor Culture of Robin Hobb’s Soldier Son Series. *Journal of the Fantastic in the Arts*, 18(3), 308–318.
6. Melville, P. (2018). Queerness and Homophobia in Robin Hobbs Farseer Trilogies. *Extrapolation*, 59 (3), 281–303. DOI: <https://doi.org/10.3828/extr.2018.17>

7. Hnyra, V. Robin Hobb ta yii svit Enderlinhiv [Robin Hobb and her world of Enderlings]. *Chytai. Onlain-zhurnal pro knyhy ta literaturu – Read. Online magazine about books and literature*. Retrieved from <https://chytai-ua.com/blog.php?id=1053> [in Ukrainian].
8. Anna Book Diary. Robin Hobb. Tsykl iz 16 knyh! Iz choho pochaty [Robin Hobb. A series of 16 books! Where to start]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=ZbCw3NCAcW0> [in Ukrainian].
9. Klius, M. Uchen ubyvtsi. Pro siuzhet i vrazhennia vid knyhy [Assassin's Apprentice. About the plot and impressions of the book]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=AWvKOj6X1oA> [in Ukrainian].
10. Maj, K. M. Kredo Asasyna. Retrieved from https://www.academia.edu/10521879/Credo_Asasyna_rec_Robin_Hobb_Uczeń_skrytobójcy [in Polish].
11. Zhdanova, Ya. Ukraintsi staly bilshe chytaty, prote drukovani knyzhky kupuiut ridshe: opytuvannia [Ukrainians began to read more, but buy printed books less often: survey]. Retrieved from <https://happymonday.ua/ukrayintsi-staly-bilshe-chytaty-opytuvannya> [in Ukrainian].
12. Iuzva, L., & Shurenkova, A. (2023). Analitychnyi zvit za rezultatamy vseukrainskoho sotsiologichnoho doslidzhennia v mezhakh proiektu «Pidtrymka promotsii chytannia v Ukraini» [Analytical report based on the results of an all-Ukrainian sociological survey within the framework of the project «Supporting the promotion of reading in Ukraine»]. Retrieved from https://drive.google.com/drive/folders/11dCLVlo5Evmc__9n_QI9ZBF99So1S7zz [in Ukrainian].
13. Frai, N. (2009). Literatura yak kontekst: «Lisidas» Milтона [Literature as context: Mylton's «Lycidas»]. *Suchasna literaturna komparatyvistyka: stratehii i metody: antolohiia – Modern literary comparative studies: strategies and methods: an anthology*. Ed. D. Nalyvaiko. (pp. 242–255). Kyiv : Kyievo-Mohylianska akademiia [in Ukrainian].
14. Kasperskyi, E. (2008). Teoriia komparatyvistyky. Literatura. Teoriia. Metodolohiia [Theory of Comparativistics. Literature. Theory. Methodology]. (pp. 518–540). Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia [in Ukrainian].
15. Budnyi, V., & Ilnytskyi, M. (2008). Porivnialne literaturoznavstvo [Comparative Literature]. Kyiv : Kyievo-Mohylianska akademiia [in Ukrainian].
16. Kempbell, Dzh. (2021). Tysiacholykyi heroi [A Thousand-Faced hero]. Lviv: Terra Incognita [in Ukrainian].
17. Booker, C. (2004). The Seven Basic Plots. Why we tell stories. London – New York: Continuum.
18. Elliott, G. B. (2006). Shades of Steel-Gray: The Nuanced Warrior-Hero in the Farseer Trilogy. *Studies in Fantasy Literature*, 4, 70–78. Retrieved from <https://elliotttrwi.com/2020/04/08/re-presentation-shades-of-steel-gray/>
19. Hobb, R. (2021). Mandry ubyvtsi [Wanderings of the assassin]. Per. z angl. N. Mykhailovskoi. Kharkiv : Klub simeinoho dozvillia [in Ukrainian].
20. Hobb, R. (2020). Korolivskyi ubyvtsia [Royal assassin]. Per. z angl. N. Mykhailovskoi. Kharkiv : Klub simeinoho dozvillia [in Ukrainian].
21. Hobb R. (2018). Uchen ubyvtsi [Assassin's apprentice]. Per. z angl. Yu. Yefremova. Kharkiv : Klub simeinoho dozvillia [in Ukrainian].
22. Gilien, K. (2009). Systematyzatsii [Systematizations]. *Suchasna literaturna komparatyvistyka: stratehii i metody: antolohiia – Modern literary comparative studies: strategies and methods: an anthology*. Ed. D. Nalyvaiko. (pp. 289–306). Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia [in Ukrainian].

Годунок З. В. Як помічник стає героєм, і як це впливає на текст: фентезійна трилогія Р. Гобб «Асасин»

У статті аналізується центральний персонаж трилогії Робін Гобб «Асасин» (Farseer («Провісник»)) в оригіналі) Фітц Чівелрі, який, відповідно до морфологічних і функційних характе-

ристик, ідентифікується у структурі мономіфу фентезійного тексту як помічник/друг. Уведений в оповідь Робін Гобб як герой, він частково зберігає свої функції помічника, частково ж реалізується як герой. Серед ознак, які зберігаються, виділяються такі: драматичний бекграунд та унікальні надлюдські здібності. Він також реалізується як захисник, проте ця функція обмежена: він не є типовим героєм-воїном, отже, не є безстрашним, природно боїться за своє життя й рятує його. Водночас є характеристики, які не повною мірою реалізуються персонажем в оповіді. Так, до них авторка статті відносить те, що персонаж не включений у боротьбу за престол, не прагне влади, реалізується головню у служінні іншому й не є тим, хто безпосередньо перемагає Зло.

Такі структурні зміни персонажа, зрозуміло, призводять до певних змін художньої концепції фентезійного тексту трилогії «Асасин» Робін Гобб. Авторка наукової статті наголошує, що змінюються кут зору оповіді (акцентується мотив самопошуку, а не два поспіль: самоідентифікації й боротьби за владу), структура її ключових мотивів (суттєво зменшується важливість боротьби за владу для персонажів), спосіб осмислення героя, який перемагає Зло, тощо.

Ключові слова: фентезі, фентезійний персонаж, структура персонажа, функції персонажа, типовий чоловічий персонаж фентезі.

Hodunok Z. How the assistant becomes a hero, and how it affects a text: fantasy trilogy by R. Hobb «Assassin»

The article analyzes the central character of Robin Hobb's «Assassin» (originally titled trilogy «Farseer») Fitz Chivalry, according to morphological and functional characteristics, is identified in the monomyth structure of a fantasy text as an assistant / a friend. Introduced by Robin Hobb as a hero, he partially retains his assistant functions, while also being realized as a hero. Among the features that are preserved, the following stand out: a dramatic background and unique superhuman abilities. He is also realized as a defender, but this function is limited: he is not a typical warrior hero, therefore, he is not fearless, he naturally fears for his life. At the same time, there are characteristics, that are not fully realized by the character in the story. The character is not included in the struggle for the throne, does not seek power, is realized mainly in the service of the others and is not the one who directly defeats Evil.

These structural changes in the character naturally lead to certain changes in the artistic concept of the «Assassin» fantasy trilogy by Robin Hobb. The author of the scientific article emphasizes that there are changes in the narrative perspective (the motive of self-search is emphasized, not two in a row: self-identification and struggle for power), structure of its key motifs (the importance of the power struggle for the characters is significantly reduced), and the way the hero, who defeats Evil, is interpreted, among other things.

Key words: fantasy, fantasy character, character structure, character functions, typical male fantasy character.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 18.05.2024 р.
Прийнято до друку 31.05.2024 р.